

Antalya İlinin Mağaralar Açısından Önemi

Mağaralar, yağmur sularının atmosferdeki serbest karbondioksit ve toprakta süzülme sırasında bitki köklerinden solunum sonucu karbonik asit özelliği kazanarak içerisinden süzüldüğü kireçtaşı gibi çözünebilir kayaları eritmesi sonucu oluşan boşluklardır. Daha basit bir ifade ile içerisine en az bir insanın sığabileceği kadar büyüklükteki doğal karstik boşluklardır. İnsanlık tarihi incelendiğinde daha tarıma başlamamış, yerleşik hayata geçmemiş atalarımız için mağaralar hem barınma hem de koruma sağlamışlardır. Yerleşik hayata geçildikten sonra dahi mağaralar çeşitli amaçlar doğrultusunda insanlar tarafından sürekli kullanılmışlardır. Bu alanlar karanlık ve nemli ortamlar olduklarından tarih öncesi insanlar için aynı zamanda mistik alanlar olarak kabul edilmiştir. Dini ritüellerin gerçekleştirildiği, ölümlerin gömüldüğü yerler olan mağaralar bilimsel kaynaklara göre adeta diğer dünyalara geçiş kapıları olarak görülmüştür.

Ülkemiz jeolojik yapısının elverişli olmasından ötürü çok sayıda mağaraya ev sahipliği yapmaktadır. Ülkemizin önemli bir Mağaracılık Federasyonu olmakla birlikte buraya bağlı çok sayıda kulüp ve dernek bulunmaktadır. Yaptıkları araştırmalarla bugün varlığından haberdar olduğumuz mağaraların incelenmesi ve haritalanması, bilimsel araştırmalara destek olmalarıyla ülkemizin mağara potansiyelinin değerlendirilmesine büyük katkı sağlamaktadırlar. Antalya'da Akdeniz Üniversitesi Mağara Araştırmaları Topluluğu (AKÜMAK) bu konuda önemli örneklerden bir tanesidir.

Mağaraların Turistik Açısından Kullanımı

Ülkemizde mağaracılık bir spor olarak, bir tutku olarak iyi bilinmekte, ardından ise turizm açısından değerlendirilmektedir. Mağaraların turistik açıdan kullanımına çok sayıda örnek verilebilir. Şehrimiz Antalya'nın Alanya ilçesindeki Dim Mağarası ve Damlataş Mağarası her yıl on binlerce ziyaretçiyi ağırlamaktadır. Diğer taraftan hemen Döşemealtı ilçesindeki Karain Mağarası insanlık tarihine ışık tutmaktadır. İçerisinde 500 bin yıl geriye uzanan yerleşim izlerini taşıyan Karain Mağarası özellikle yabancı turistlerin yoğun ilgisini çekmektedir. Antalya'daki mağara sayısının çokluğu göz önüne alındığında daha potansiyelinin ancak bir bölümü kullanılmaktadır. Mağaraların turistik açıdan kullanımında dikkat edilmesi gereken en önemli husus buraların aynı zamanda jeolojik miras potansiyeli taşıdığı unutulmamalıdır. Mağara içerisindeki oluşumlar on binlerce yılda oluşmaktadır. Bugün görüntüleri ile kendilerine hayran bırakan dikit, sarkıt, sütun, fil kulağı, akmataş gibi mağara yapıları bilinçsizce zarar gördüğünde tekrar yerine konması imkânsız hale gelmektedir.

Bilimsel Açısından Mağaraların Önemi

Mağaraların bir diğer önemli özelliği ise içerisinde bilimsel açıdan önemli birçok veriyi barındırmalarıdır. Yalnızca bu ortamlarda yaşayabilen özel canlılar üzerinde yapılan biyolojik incelemeler, mağara oluşumunu ve içerisindeki doğal oluşumları inceleyen jeolojik araştırmalar bu alanların çok büyük potansiyele sahip olduğunu göstermektedir. Özellikle son yıllarda giderek artan ve günümüzde en çok konuşulan konuların başında gelen iklim değişikliğinin anlaşılmasında mağaralar özel bir konuma sahiptir. Jeoloji mühendisleri olarak farklı disiplinlerdeki meslektaşlarımız ile bir araya gelerek yaptığımız paleoiklim yani eski iklim koşulları araştırmaları, Yerkürenin tarihinde özellikle de son 500 bin yıllık süreçte yaşanmış olan iklim koşullarını ortaya çıkarmaya çalışmaktadır. Yerkürenin dinamikleri içerisinde iklimi kontrol eden parametrelerde bir döngü olduğunu bilmekteyiz. Bu döngünün

nasıl işlediğini anlamak, tekrar etme sıklıklarını belirleyebilmek, oluşan koşulların çevre ve insanlar üzerindeki etkilerini detaylı bir biçimde öğrenmek için paleoklim çalışmalarını yürütmekteyiz. Mağaraların içerisindeki özel koşullar buralarda oluşan dikit ve sarkıt gibi yapıların bünyesinde, mağara dışındaki atmosferik koşulların izlerinin saklanmasına izin vermektedir. Bu yapılar ileri teknikler yardımıyla incelenerek geçmişte meydana gelmiş kuraklık, sel, aşırı soğuk gibi insan hayatını olumsuz etkileyen koşulların ortaya çıkarılması sağlanmaktadır. Ülkemizde bu tip çalışmalar da son dönemde hızla artmakta ve yeni dönem araştırmacılar ile birlikte gündeme taşınmaktadır.

Sonuç olarak mağaralar hem turizm açısından hem de bilimsel açıdan öneme sahip olup detaylı çalışmalarla incelenmeyi beklemektedir. Antalya kendine has özellikleriyle bir deniz ve kültür turizmi merkezi olmakla birlikte sahip olduğu mağaralar ile de insanları kendisine çekme potansiyeli oldukça yüksektir. Bilimsel anlamda ise bölgede gerçekleştirilecek ulusal ve uluslararası projeler, çalıştay ve kongreler ile önemli sorunlara çözüm üretmek misyonunu üstlenebilecek bir şehirdir. Genelde insanlarımız mağaraları turizm açısından kullanmayı tercih etse de artan farkındalık ile bu alanların ülke bilimine katacağı değer de anlaşılacaktır. Son olarak mağaraların korunması konusunda dikkatinizi çekmek yerinde olacaktır. Bu alanların kullanıma açılmadan önce jeolojik, arkeolojik, biyolojik açıdan incelemeleri ve değerlendirmeleri mutlaka yapılmalıdır. Daha önce değinildiği gibi buralar birer jeolojik miras olma özelliğindedir. İster bilimsel amaçlı olsun isterse farklı bir amaçta olsun bilinçsizce yapılacak her müdahalenin mağaralarımıza vereceği zarar geri döndürülemeyecektir. Jeoloji Mühendisleri Odası Antalya Şubesi olarak bu konuda şehrimizin yöneticileri ve halkımızı bilgilendirmek, farkındalık yaratmak, şehrin zenginliklerini göz önüne çıkarmak öncelikli çalışmalarımızdandır.

Bilimsel ve teknik katkılarından dolayı Akdeniz Üniversitesi Jeoloji Mühendisliği Bölümü Araştırma Görevlisi Dr. Koray KOÇ'a teşekkür ederiz.

TMMOB
JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI
ANTALYA ŞUBESİ YÖNETİM KURULU